

Kazakistan'da Ocak 2022'in başında akaryakıt fiyatlarındaki zamma karşı başlatılan protestolar, zam kararlarının geri çekilmesine rağmen durmamış ve polis ile eylemciler arasında çatışmalar yaşanmıştı. Bu kapsamda Kazakistan Cumhurbaşkanı Tokayev, Kolektif Güvenlik Antlaşması Örgütü'nden (KGAÖ) yardım istemiş ve ülkeye Rusya öncülüğünde yaklaşık 2 bin 500 barış gücü gelmişti.

Barış gücünün ülkeye gelmesi ve Tokayev'in orduya "uyarmadan ateş açın" emrini vermesiyle çoğu ilde eylemler bastırıldı.

Kazak yöneticiler yaptıkları açıklamalarda defalarca, barışçıl olarak başlayan gösterilerin zamanla ülkeyi karıştırmaya yöneldiğini belirtti.

Kazakistan'daki olaylar Bizim zihnimizde Ukranya , Libya ve bazı Arap ülkelerinde emperyalist STÖ' ların başlattığı provokasyonları hatırlatıyor. Kazakistan da gerçekte neler oluyor?

Kazakistan'daki olaylar kimler tarafından başlatıldı veya kışkırtıldı. Bunlar hakkındaki değerlendirmeler nelerdir. Bu konuda farklı kesimlerin söyledikleri, olayların arka planını görmede bize yardımcı olacaktır sanırım.

Kazakistan Ankara Büyükelçisi Saparbekuly Çok üzücü durumların yaşandığını ifade ederek, 'Güvenlik güçlerimiz öldürüldü, çırılçıplak dolaştırıldı ve kadınlara yönelik tacizler yaşandı' dedi. Göstericilerin valilik binasını yaktığında itfaiyenin alana girişine izin vermediğine ve yaralı vatandaşlar için ambulansların bölgeye alınmadığına vurgu yaparak, 'Burada tek bir amaç var kaos yaratmak.' ifadelerini kullandı.

Kazakistan'daki olayların gerçek mahiyetinin önemini kavrayan liderlerin başında gelen MHP lideri Devlet BAHÇELİ Gurup toplantısında yaptığı konuşmada;

"Kazakistan'daki olayların gerçek içyüzünü kesin ifadelerle söyleyebilmek için yeterli bilgi ve belgeye elbette sahip değiliz.

Ancak gelişmelerin seyrine baktığımızda, tarihten edindiğimiz tecrübeleri yorumlarımıza kattığımızda, zalim parmakların, çıkar hesabı yapan küresel emellerin devrede olduğunu söylemek tutarsız ve temelsiz bir iddia olmayacaktır.

Coğrafyaların üzerinde hakimiyet fırtınası esmekte, güç mücadeleleri hiçbir değer ve insani miras tanımamaktadır.

Demokrasi bu süreçte en çok istismar edilen kavramdır.

Özgürlük sorunları, ekonomik çarpıklıklar, hayat pahalılıkları haddinden fazla abartılan, işin özünde dehşet verici güvenlik açmazlarına dönüşme ihtimali olan konu başlıkları olarak sıcaklığını korumaktadır.

Esasen İkinci Dünya Savaşı ertesinde kurulan dünya düzeni sarsılmaktadır.

En başta Rusya-Ukrayna sorunu çerçevesinde Doğu-Batı arasındaki rekabet kızışırken, bloklar arasındaki fay hatları da çatlamaktadır.

Salgın dönemi dikkate alındığında, başka bir dünyanın kapılarının aralandığı, hatta bu dünyanın mümkün ve muhtemel olduğu hesaba katıldığında, yıldızı parlayan ülkelerin varlığı da açıkça görülecektir.

Bu ülkelerden birisi olan Türkiye'nin, 2023 hedefleri doğrultusunda mücadelesi devam ettikçe, peş peşe engelleyici hamleler, önleyici iç ve dış dayatmalar vuku bulmaktadır.

Aynı şeyin Kazakistan için de geçerli olduğu kanaatindeyim.

Bağımsızlığının 30'uncu yıl dönümünde dünya çapında siyasi ve stratejik bir mevkie ulaşan bu dost ve kardeş ülkenin önünün kesilmesi, buhrana sürüklenmesi, hatta uzaktan kumanda edilen bir iç çatışma girdabına çekilmesi hususunda doğu-batı menşeli bir rol paylaşımının tedavülde tutulduğunu ileri sürmek mantıken ihmal edilmemesi gereken bir husustur.

Kazakistan'ın coğrafyası, bir zamanlar Türk imparatorluklarının merkeziydi.

Muazzam tarihi mirasıyla Türk dünyasının kilit taşı Kazakistan'dır.

2010'daki İstanbul Zirvesi'nde resmen hayata geçirilen Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyi yani Türk Konseyi'nin adının 12 Kasım 2021'de Türk Devletleri Teşkilatı olarak değiştirilmesi, Kazakistan'ın da bu teşkilatın asli üyesi olması pek çok çevreyi ürkütmüştür.

Daha doğrusu Türk Devletleri Teşkilatı dünya siyasi dengelerini, bölgesel dinamikleri sarsmış, seslendirilen barış, huzur, güvenlik ve adil paylaşım çağrılarını idraktan kaçınan yayılmacı ve bölge üzerinde hak iddia eden ülkeleri teyakkuza geçirmiştir.

Bize kalırsa, Kazakistan'daki yasa dışı gösterilerde FETÖ parmağını çok iyi araştırmak acildir, elzemdir.

Bu casus ve haşhaşı terör örgütünün hedef ülkelerde nasıl maşa gibi kullanıldığını en iyi bilen ve tanıyan ülke Türkiye'dir.

Sorun sadece Kazakistan'ın sorunu değildir, ben Türküm diyen herkesin ortak ve ertelenemez sorunudur.

Kazakistan'ın iç işlerine saygımız vardır ve tartışmasızdır.

Fakat kardeşimiz zordaysa onun yanında durmak, onun yardımına koşmak, onunla dayanışma içine girmek milli irademizin ve kültürel itibarımızın şaşmaz ve şüphe götürmez bir gerçeğidir.

Adımız birse, mücadelemiz de bir olmalıdır.

Acımız birse, teröristlere karşı tavrımız, tutumumuz da aynı olmalıdır.

Komşu komşunun külüne, kardeş kardeşin yardım eline muhtaçtır.

Nasıl Karabağ'da Azerbaycan ile tek yürek olmuştuk, Kazakistan'la da Nur-Sultan'da beraber olmamızın önünde herhangi mani bir hal yoktur.

Kazakistan'da bugün yapılan, yarın Türkiye'de denenmek, Türkiye'de test edilmek istenecektir.

Çünkü Türk Devletleri Teşkilatı'nın iradesi muhasım ve müdahaleci güçleri korkuya sevk etmektedir.

Şablon aynıdır. Söylemler benzerdir. Propaganda kaynakları, provokasyon mekanizmaları birbirine çok yakındır.

Özellikle geçmişte bizatihi şahit olduğum ve bugünle de ilişkilendirdiğim bir hadiseyi takdirlerinize sunmak istiyorum:

4 Temmuz 2002'de, 57'inci Koalisyon Hükümeti'ni oluşturan partilerin Genel Başkanları olarak, Türkiye ekonomisinde yaşanan sorunlarla ilgili Başbakanlık Konutu'nda bir toplantı yapmıştık.

Tutanakları şahsımda mahfuz bu toplantıya ekonomi bürokratları, ilgili bakanlar ve pek tabii Ekonomiden Sorumlu Devlet Bakanı Kemal Derviş de katılmıştı.

Bakanlık görevini DSP kontenjanından üstlenmiş bu kiralık batı komiseri, o günkü toplantıda defalarca siyasi belirsizlikten bahsetmiş, yeni bir siyasi senaryoya ihtiyaç olduğunu sürekli vurgulamıştı.

Aynı şeyi dönemin Merkez Bankası Başkanı'yla diğer ekonomi bürokratları da telaffuz etmiştir.

Derviş, müteakiben Merhum Ecevit'in koltuğundan inmesini sağlayacak, koalisyon hükümetini dağıtacak, kendisine verilen talimat listesinde ne var ne yoksa uygulanmasına refakat edecekti.

Dün siyasi belirsizlikten bahseden tehlikeli zihniyetin çıraqları, bugün erken seçim dayatmalarıyla aynısını tekrarlamaktadır.

Gerçekten de Kemal Derviş'in yetiştirmeleri CHP'de köşe başlarını tutmuştur.

Yeni siyasi senaryoya ihtiyaç var diyenler çoğalmıştır.

Dün hedef Bülent Ecevit'ti, bugün Recep Tayyip Erdoğan'dır.

İsimler değişse de oyun hep aynı oyundur.

Kurgu aynıdır, kumpas aynıdır, komplo aynıdır.

57'inci hükümet gitti gitmesine, ama Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'nin ilk kabinesi gitmeyecek, demokrasi düşmanlarının Sayın Cumhurbaşkanımızı göndermeye gücü asla etmeyecektir.

Egemenliğin sahibi büyük Türk milletidir.

Millet ne diyorsa, neyi hükmediyorsa boynumuz kıldan incedir, ona uyarız, bunun dışında hükümeti ve devleti hedef alan sokak hareketlerine canımızla, kanımızla direnmesini çok iyi biliriz.

Türkiye'mizin siyasi mazisi, kurulduğu ilk günden bu yana, Cumhuriyet üzerinde isyan ve ayaklanma girişimlerinin; çok partili hayata geçtiğimiz günden itibaren ise demokrasimize yönelik dayatma, telkin ve zorlamaların görüldüğü sancılı süreçlerin tarihidir.

Demokrasimiz üzerinde dolaşan kara bulutları ortaya çıkartmak, anti demokratik arayışların önünü kesmek elbette ki bizim vatan ve millet görevimizdir.

Özellikle demokrasiye müdahale şartlarını hazırlayan zeminin, demokratik nizama yön veren siyaset kurumunun cephelere ayırıcı kısır siyasi çekişmelerden beslendiği tarihi bir vakıadır.

Çatışma ortamı gözleyen, hatta körükleyen odaklar zillet partileri mihmandarlığında şayet ortaya çıkarlarsa;

Demokrasi dışı arayışların terörden, sokak hareketlerinden, çeteleşmeden ve toplumsal huzursuzluktan aldığı destek ile hız kazandığı bir döneme eğer girilirse,

Herkesi uyarıyorum, emel sahipleri bu yükün altından kalkamayacaklar, milletin soracağı acıklı hesaptan da kurtulamayacaklardır.

Milletimizin artık kesin tercihini yapmış olduğu demokrasi yolunda, önüne çıkacak engellerin temizlenmesi, milli iradeyi sekteye uğratacak emarelerin takip edilerek mani olunması kaçınılmaz sorumluluğumuzdur.

Bütün bu gelişmelerin çerçevesinde diyebilirim ki, Kazakistan'ı kendimizden ayrı görmüyor, toplumsal sükûnet ve iç barışının bir an evvel tesisini ve teminini ümit ediyoruz.

Kolektif Güvenlik Antlaşması Örgütü'nün bu ülkedeki iç güvenlik meselesine nasıl bir destek vereceğini, istikrarsızlığı önlemek ve barışı korumak misyonuyla yaptığı müdahale sonuçlarının neler olacağını yakın vadede çok net görmek mümkündür.

Sokak hareketlerinin Kazakistan'da tesirli olmasını elbette üzüntüyle izliyor, bu dost ve kardeş ülkeyle sonsuz bir dayanışma içinde olduğumuzu bir Türk iradesi olarak ilan ediyoruz.

Yalnız değiller, çaresiz değiller, Türkiye ve Türk dünyası Kazakistan için hazırda beklemektedir.

Bugün Türk Devletleri Teşkilatı Dışişleri Bakanları Toplantısı'nda da çok etkili kararlar alınacağına ümit ediyor, bunu bekliyoruz.

Bozkırın iradesine zincir vurulamayacaktır.

Türk'e kefen biçenin sonu korkunç olacaktır.

Dünümüz Türk'tür bizim, bugünümüz Türk.

Geleceğimiz Türk'tür bizim, birliğimiz Türk kalacaktır.

Vatan partisi Genel Sekreter Özgür Bursalı özetle;

“Kazakistan'daki ABD merkezli girişim, yalnız Kazakistan'ı değil, bütün Asya'yı, Avrasya güçlerini hedef alıyor. Tek kutuplu dünyanın son bulması, ABD'nin bütün dünyada yenilmesi ve en son Afganistan'dan da kovulmasının ardından, yeni kaos planları devreye sokuluyor.

Afganistan, Kazakistan ve Kafkaslardan Karadeniz'e, Ege'den Suriye'nin ve Irak'ın kuzeyine ve İran Arap Körfezine kadar tek cephede ABD-İsrail merkezli tehditlerle karşı karşıyayız.

Zihinleri Amerikan işgali altında olanlar Kazakistan'da Rusya ve Çin karşıtlığını körüklemektedirler. Rusya'nın Kazakistan'la olan dayanışmasını Türklük adına adına mahkum ediyorlar. ABD yalnız terör örgütleriyle, fonladığı NGO'larla içimizde değil, işgal ettiği, kontrol ettiği zihinlerle karşımıza çıkıyor.

Özellikle hükümete yakın çevreler, CHP-İYİP-HDP/PKK ile kol kola yaptıkları Rusya ve Çin karşıtlığıyla Sayın Cumhurbaşkanımızın da mezar kazıcılığını yapıyorlar!

Batıdaki yayın organları, sistemli olarak Türkiye, Rusya ve Çin devlet başkanlarını hedef alıyor. Bütün dünya saflaşmayı görüyor. Hepsi Afganistan'da, Kazakistan'da, Doğu Akdeniz'de, Suriye'de aynı cephede yer alıyor. Bu ülkeler aynı zamanda imparatorluk birikimiyle ve köklü tarihleriyle Yükselen Asya'nın en önünde yürüyen ülkelerdir.

Bugün Türk Milliyetçiliği ABD emperyalizmine karşı birleşmektedir. Rus ve Çin karşıtlığının bugün tek karşılığı Amerikancılıktır. Bugün Rusya'yı, Çin'i, İran'ı karşısına alanlar Amerikan mevzilerinden Türkiye'ye kurşun sıkmaktadır. Rusya, Çin ve İran karşıtlığından Türkçülük değil, ancak Amerikancılık çıkar.” dedi

Prof. Dr. İlyas Kemaloğlu10 Ocak 2022'de fikir turundaki yazısında

“2021 yılında Orta Asya'daki Türk cumhuriyetleri, diğer eski Sovyet cumhuriyetleri ile birlikte bağımsızlıklarının 30. yılını kutladılar. 2020'de Azerbaycan'ın işgal altındaki topraklarının büyük bir kısmını kurtarması, 2021'de ise Türk Devletleri Teşkilatı'nın kurulması (Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyi'nin adının değiştirilmesi) yalnızca Türk

coğrafyasında değil, tüm dünyada yakından takip edilen önemli gelişmeler oldu. Ancak 2022 yılının ilk günlerinde Kazakistan Cumhuriyeti'nde protesto gösterileri başladı.

Kazakistan'ın başarısı

Kazakistan geçtiğimiz 30 yılda gerek iç siyaset gerekse de ekonomik gelişim açısından özellikle de diğer cumhuriyetlerle kıyasla başarılı bir siyaset izlemişti. Kırgızistan renkli devrimler ve siyasi istikrarsızlıkla uğraştı. Türkmenistan ve Özbekistan kendilerini dış dünyadan soyutladılar. Azerbaycan işgal altındaki topraklarını kurtarmak için çabaladı. Tacikistan iç savaş yaşadı. Ukrayna ve Gürcistan ise toprak kaybına dahi uğradılar.

Kazakistan'da ayrılıkçı bölgelerin olmaması, ülkenin yer altı zenginliklerine sahip olması, enerji kaynaklardan elde edilen gelirler sayesinde teknoloji, bilim ve kültür alanlarına yatırımın yapılması, binlerce gencin yurtdışına gönderilmesi vb. faktörler, ülkenin geçtiğimiz 30 yılda bölgenin lideri hâline gelmesini sağladı.

Kazakistan, Türk cumhuriyetleri arasında işbirliğinin geliştirilmesi konusunda öncül rol oynadığı gibi dış politikada da Rusya, Çin ve Batı arasında denge siyasetini izlemeyi başardı. Hatta Kazakistan'ın ilk Cumhurbaşkanı Nursultan Nazarbayev, Türk dünyasının aksakalı olarak kabul edildiği gibi genel olarak eski Sovyet coğrafyasındaki sorunların çözümünde de hep arabulucu rolü üstlendi. Dolayısıyla tüm bu açılardan bakıldığında Kazakistan'da yaşanan bu gelişmeler bir bakıma şaşırtıcı görülebilir.

Kazakistan'da klan sistemi

Diğer taraftan Kazakistan'da da hiçbir sorunun olmadığı söylenemez. En başta Kazakistan'da hâlâ klan sisteminin önemli rol oynadığını belirtmek gerek.

15. yüzyılın ortasında kurulan ve çok sayıda farklı boydan oluşan Kazak Hanlığı, zamanla coğrafi olarak üç cüze ayrıldı (küçük, orta, ulu). Bu yapılandırma ilginç bir şekilde günümüzde de varlığını sürdürüyor. İlk Cumhurbaşkanı Nazarbayev de şimdiki Cumhurbaşkanı Kasım Cömert Tokayev de Büyük Cüz'ün temsilcileri. Nazarbayev döneminde hem orta hem de küçük cüzler, etkilerini kaybettiler.

Bir boya ve bir cüze mensubiyet, kadrolaşma ve yükselme gibi süreçlerde de dikkat edilen konulardan biri. Dolayısıyla ülke içerisinde özellikle 1991'den itibaren cüz ve bunları oluşturan farklı boylar arasında dışarıya pek yansımayan bir mücadele devam ediyor. Nazarbayev döneminde bu rekabet kontrol altında tutulabiliyorsa de, gelişmelerin de gösterildiği gibi, son yıllarda yeniden ivme kazandı.

Rus nüfus etkisi

Kazakistan Devleti açısından bir başka önemli sorun da Sovyetlerden kendilerine kalan miras, "Rus nüfus".

Çarlık Rusyası ve Sovyetler Birliği döneminde çok sayıda Rus cumhuriyete yerleştirildiği gibi Kazakistan toprakları, özellikle SSCB döneminde sürgün yeri olarak da kullanıldı. Dolayısıyla SSCB yıkıldığında Kazakistan'da önemli oranda Rus nüfusu kaldı. İşin ilginç tarafı, geçtiğimiz 30 yılda diğer cumhuriyetlerdeki Rusların büyük bir kısmı Rusya'ya göç etse de Kazakistan'daki Rus nüfus azalarak da olsa varlığını devam ettirdi. Bugün cumhuriyetin nüfusunun yaklaşık yüzde 20'sini oluşturuyorlar. Bu husus, Kazakistan'ın gerek dış siyasetinde gerekse de iç siyasetinde çok daha temkinli ve sınırlı bir siyaset izlemesine neden oluyor.

Başka bir sorunlu alan da ülkenin demokratikleşme konusunda yeterince mesafe kat edememesi. Ciddi bir muhalefetin ve basın yayın özgürlüğünün olmaması, iktidarın 1999'da Rusya'da uygulanan Yeltsin-Putin örneğinde olduğu gibi devredilmesi, ülke zenginliğinin belirli çevreler arasında paylaştırılmış olması, ülke enerji kaynakları açısından zengin bir ülke olmasına rağmen halkın refahının (belli başlı şehirler dışında) istenilen düzeyde olmaması, Almatı ve Nursultan gibi büyük şehirlerle Kazakistan'ın geri kalan kısmı arasında ekonomik açıdan büyük farkın olması gibi diğer bazı büyük sorunlar da var.

Nitekim Kazakistan'da protestoların başlaması da tüm bu sorunlarla bağlantılı. Janaözen şehrinde akaryakıtta yapılan zam dolayısıyla başlayan protestolar, hızla tüm ülkeye yayıldığı gibi halkın dile getirdiği memnuniyetsizlik

konuları da arttı, protestocular hükümetin istifası dâhil olmak üzere siyasi taleplerde de bulunmaya başladılar. Diğer bir deyişle yıllardır biriken tepkileri de ortaya koymuş oldular.

Yukarıda sözü edilen Kazakistan eliti (klanları) arasındaki mücadele çerçevesinde tarafların protesto gösterilerini kendi çıkarları doğrultusunda kullanmaya çalışmaları da protestoların hızla yayılmasına neden oldu ve iktidar mücadelesine de ivme kazandırdı. Neticede Kazakistan Cumhurbaşkanı Kasım Tokayev, Kolektif Güvenlik Anlaşması Örgütü'nden (KGAÖ) protestoların bastırılması için yardım talep etmek zorunda kaldı.

Dış güçler kim?

KGAÖ'den yardım istenmesi, Kazakistan yetkililerinin de aslında hem hazırlıksız yakalandığını hem de askerî alanda yetersiz kaldığını göstermiş oldu. Yine Kazakistan yetkilileri, bu olayların arkasında dış güçlerin olduğunu, olaya karışanların da terörist olduğunu ilan ettiler.

Diğer taraftan protestoların arkasındaki “dış güç”ün kim olduğu da tam anlaşılmış değil. Bu güç, Rusya için yeni bir cephe açmak isteyen ABD mi, bölgede iyice etkisini artırmak isteyen Çin mi, yoksa 30 yıldır gözünün Kazakistan'ın kuzeyinde olduğu söylenen Rusya mı?

Şüphesiz Kazakistan'daki protestolardan yararlanmak isteyen dış güçler mevcuttur. Ancak protestoların asıl sebebinin dış güçlerin müdahalesi olarak nitelendirmek, Kazakistan'ın hiçbir sorununu çözmeyeceği gibi geleceği açısından da zarar verici bir tutum.

Nazarbayev kültünün sonu

Cumhurbaşkanı Kasım Cömert Tokayev'in olağanüstü hâl ilan etmesi ve ardından Kolektif Güvenlik Anlaşması Örgütü'nün “barış gücü”nü göndermesiyle ülkede düzen yeniden sağlanacağına benziyor. Kazakistan'daki gelişmelerle ilgili sebep-sonuç ilişkisi çerçevesinde daha doğru değerlendirmeler sonraki tarihlerde yapılacaktır. Ancak şimdiden bazı sonuçlara varmak mümkün.

En başta Kazakistan, prestij kaybına uğradı. Siyasi istikrar ve ekonomik gelişim açısından bölgede lider ve örnek olarak kabul edilen ülkede önemli sorunların mevcut olduğu görüldü. Kazakistan'ın askerî alanda da yetersiz, iç meseleyi dışarıdan destek almadan çözemeyeceği ortaya çıktı. Yıllardır bahsedilen muhtemel bir dış müdahale olayı gerçekleştiği takdirde demek ki Kazakistan'ın karşı koyma ihtimali yoktur.

Protestolar sırasında Nazarbayev anıtının protestocular tarafından yıkılması, Nazarbayev kültünün de sona erdiğinin bir göstergesi oldu. Halk kitleleri, ülkenin Nazarbayev'in ülke açısından yaptığı hizmetleri takdir etse de ülkenin iktidardaki aileler arasında adeta paylaşılmış olmasından rahatsız. Nazarbayev'in kendisinin de büyük bir prestij kaybına uğradığını söylemek mümkün. Gösteriler sırasında nerede olduğu belli olmadığı gibi herhangi bir açıklama da yapmadı. Ancak protestoların başlamasından 5 gün sonra halktan Tokayev'e destek vermesini istedi. Tokayev'in, Nazarbayev'de olan Güvenlik Konseyi başkanlığı yetkililerini kendine alması da Nazarbayev döneminin böylece sona erdiği anlamına geliyor.

Kimi uzmanlara göre bu gelişmeler, “devrim denemesi içerisinde devrim”. Nazarbayev'in kendi prestijinin korunması için aslında başkanlık koltuğunu devrettiği andan ülke yönetiminden tamamen çekilmesi, ülke başkentinin Nursultan olarak değiştirilmesi gibi değişikliklerin yapılmasına da müsaade etmemesi gerekiyordu.

Bundan sonra ne olacak?

Tokayev'in yaşanan gelişmeler karşısında çok sert bir tutum sergilemesi (örneğin güvenlik güçlerine göstericilere uyarı yapmadan ateş etme emrini vermesi), Tokayev'in bundan sonraki süreçteki işini hem iç politikada hem de dış politikada zorlaştıracaktır.

Kazakistan halkının gözünde Tokayev da büyük bir prestij kaybına uğradı. Bundan sonra iktidarını devam ettirmek için iç siyasette daha sert bir siyaset izleyeceğini tahmin edebiliriz. Hem bu husus hem de KGÖA barış gücünün Kazakistan'a girmesi, Kazakistan'ın Batı ile münasebetlerini de olumsuz etkileyecek. Bugüne kadar denge siyaseti

izleyen Kazakistan'ın bundan sonra bu dengeyi devam ettirmesi pek mümkün görülmüyor. Kaldı ki, "dış müdahaleden" bahsedildiğine ve bu dış güç ile mücadelede Rusya başkanlığındaki KGÖA barış gücü davet edildiğine göre 'dış güç' derken Batı kastediliyor.

KGÖA, kuruluşundan itibaren kendisi açısından belki de ilk kez bu kadar önemli bir görev üstlenmiş oldu. Rusya bölgede kendi etkisini korumak için ekonomi alanında Avrasya Ekonomi Birliği'ni, askerî alanda ise KGAÖ'nü kullanıyor. Bağımsız Devletler Topluluğu'nun gittikçe etkisini kaybettiği, hatta KGAÖ'nün de bölgedeki gelişmeler karşısında pasif kalmakla suçlandığı bir dönemde KGAÖ'nün hızlıca Kazakistan'a çıkartma yapması, örgütün geleceği açısından önemli bir gelişme oldu. Türk Devletleri Teşkilatı için tam tersini söylemek mümkün. Türk Devletleri Teşkilatı, şüphesiz KGAÖ ve benzeri örgütlerden farklı, ondan herhangi bir askerî müdahale de beklenmedi. Ancak teşkilat üyesi ülkeleri resmî açıklamalarda dahi çok geç kaldıkları gibi teşkilata farklı misyonlar yükleyenler de büyük bir hayal kırıklığına uğramış oldular.

Kazakistan'da istikrar sağlandıktan sonra şüphesiz KGAÖ'nün barış gücü askerleri ülkeyi terk edecektir. Yani herhangi bir "işgal" söz konusu değil. Ancak şu da bir gerçek Rusya; Gürcistan, Ukrayna, Suriye, Azerbaycan'dan sonra Orta Asya'da da kendi gücünü göstermiş oldu. Bundan sonra Rusya'nın Kazakistan'a ve Kazakistan'daki Rus nüfusa karşı birtakım imtiyazlar elde etmesi de kuvvetle muhtemel. Yani Rusya, Kafkasya'dan sonra Orta Asya'da da konumunu pekiştirmiş, Kazakistan ile münasebetlerinde elini güçlendirmiş oldu.

Başta ABD olmak üzere Batı ülkeleri, Kazakistan'daki gelişmeleri yakından takip ettiklerini belirttiler. Batı, son yıllarda eski Sovyet coğrafyasındaki gelişmeleri genellikle izlemekle yetiniyor. Diğer taraftan ABD, KGAÖ'nün Kazakistan'a barış gücü göndermesinden rahatsız. Dolayısıyla Kazakistan, önümüzdeki günlerde Rusya ile Batı arasında yeni bir cepheyi oluşturabilir.

Türkiye açısından baktığımızda Ankara, ne olursa olsun kardeş Kazakistan'a yardım ve destek vermeye hazır. Ancak gelişmelerin çok hızlı yaşanması ve KGAÖ barış gücünün ülkeye davet edilmesi, Türkiye'nin hareket alanını sınırlandırdı. Bundan dolayı Türk yetkilileri, gerek Kazakistan gerekse de komşu cumhuriyetlerin yetkilileriyle diplomatik temasları sürdürmekle ve destek açıklamalarında bulunmakla yetindiler. Türkiye'nin Nazarbayev ile tüm yakınlığına ve Nazarbayev'in bundan sonraki süreçte iktidardan tamamen uzaklaştırılacak olmasına rağmen Türkiye-Kazakistan ilişkilerinin yaşanan bu gelişmelerden etkilenmesi beklenmiyor. Ancak Ankara, Türk dünyası ile geliştirilen yakın işbirliği sürecinde birçok projenin de fikir babası olan Nazarbayev gibi önemli bir destekçisini kaybetti." (İlyas Kemaloğlu) 10 Ocak 2022'de fikir turu)

Kazakistan Cumhurbaşkanı Kasım Cömert Tokayev parlamentoda yaptığı konuşmada ülkedeki duruma ilişkin açıklamalarda bulundu.

Kazakistan'a karşı bir terör savaşı başlatıldığını belirten Tokayev, teröristlere karşı operasyonun en zor kısmının atlatıldığını ve ülkedeki durumun istikrara kavuştuğunu dile getirdi.

Tokayev, ülkedeki durum nedeniyle üyesi oldukları Kolektif Güvenlik Anlaşması Örgütünden (KGAÖ) askeri yardım talebinde bulunduklarını anımsatarak "Kazakistan, yasal olarak KGAÖ ortaklarından barış gücünü gönderme talebinde bulundu. Bu karar verildiği sırada Almatı üzerindeki kontrolümüzü tamamen kaybetmek üzereydik. Almatı'yı kaybetmiş olsaydık, başkenti ve ardından tüm ülkeyi kaybederdik." yorumunda bulundu.

KGAÖ barış gücünün misyonunu başarıyla tamamladığını belirten Tokayev, "KGAÖ barış gücü, 2 gün sonra aşamalı şekilde Kazakistan'dan çıkmaya başlayacak, çekilme süreci en fazla 10 gün olacak." ifadelerini kullandı.

KGAÖ Kolektif Güvenlik Konseyinin kararıyla Kazakistan'a 2 bin 300 asker ve 250 teçhizat konuşlandırılmıştı.

Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin de dünkü toplantıda, Kazakistan'a Moskova liderliğinde konuşlanan askeri barış gücünün sadece sınırlı bir süre kalacağını belirterek, Kazakistan'ın "uluslararası terörizm" tarafından hedef alındığını ve Rusya'nın bölgede yapılacak devrimlere izin vermeyeceğini dile getirmişti.

Kazakistan Cumhurbaşkanı Kasım Cömert Tokayev, Kazakistan Meclisi genel toplantısında, başbakanlık görevine Alihan Smailov'un adaylığını sundu.

Smailov, tüm siyasi parti milletvekilleri tarafından "evet" oyu alarak ülkenin 12'nci Hükümet Başkanı oldu.

TBMM Kazakistan Dostluk Grubu Başkanı AK Parti Şanlıurfa Milletvekili Mehmet Ali Cevheri, "Kazakistan'daki gelişmelerden emperyal güçlerin rahatsız olduğunu belirtti. Olayların Türk cumhuriyetlerine yayılmasının istendiğini belirten Cevheri, "Arap Baharı yaratılmak isteniyor. Türk cumhuriyetlerinin biraraya gelmesi istenmiyor. Ancak Kazakistan bunu atlatacak ve Arap Baharı sonrası yaşananlara izin vermeyecektir" dedi.

Rusya, Belarus, Ermenistan, Tacikistan ve Kırgızistan birliklerinden oluşan Kolektif Güvenlik Anlaşması Örgütü (KGAÖ) 'barış gücü' birliklerinin Kazakistan'a gitmeye başladığı açıklandı. Bu birliklerin stratejik yerlerin korunmasının sağlanması ve muhafazası işlevini yerine getirmek üzere sınırlı bir süre için ülkeye geldiği açıklandı. Tacikistan'ın da 200 asker göndermesini öngören tezkere parlamento tarafından kabul edildi.

Türkiyede ki Sosyalist ve komünist kökenli sitelerde Kazakistan Sosyalist Hareketine ait olduğunu idda ettikleri açıklamaları yaptılar;

Kazakistan Sosyalist Hareketi, işçi eylemleriyle başlayan ve ülkeye yayılan halk hareketine dair açıklamasında, genel grev ve dünyadaki işçilere, komünist ve sol hareketlere dayanışma çağrısı yaptı.

Kazakistan'daki halk protestoları ile ilgili bir açıklama yayımlayan Kazakistan Sosyalist Hareketi, işçi eylemleriyle başlayan ve tüm ülkeye yayılarak siyasi iktidarın ve anayasanın değişmesi talepleriyle genişleyen hareketin devlet tarafından şiddetle bastırılmasına tepki gösterdi. Genel grev çağrısı yapılan açıklamada, "Asker ve polis terörüne karşı örgütlü direnişi sağlamak için toprak ve üretim bazında birleşik eylem komitelerinin oluşturulması acildir" denildi.

Açıklamada dünyadaki işçi hareketleri, komünist ve sol hareketlere de dayanışma çağrısı yapıldı.

Socialismkz.com sitesinde yayımlanan ve "Kazakistan'da bugün gerçek bir halk ayaklanması var" denilen 6 Ocak tarihli açıklamada sivilleştirilmiş gaz (LPG) fiyatının ikiye katlanmasının sabrı taşıran son damla olduğuna dikkat çekildi. "Protestolar en başından beri sosyal ve sınıfsal nitelikteydi. Gösteriler tam da tüm protesto hareketinin bir tür siyasi merkezi haline gelen Janaozen'de petrol işçilerinin inisiyatifile başladı" denildi.

Sosyal bir protesto olarak başlayan hareketin daha sonra genişlemeye başladığına ve işçi kolektiflerinin ücretlere yüzde 100 zam, çalışma koşullarının iyileştirilmesi, sendikal özgürlük gibi kendi talepleriyle de gösteriler düzenlediğine vurgu yapılan açıklamada, "Sonuç olarak, 3 Ocak'ta, tüm Mangistau bölgesi, komşu Atırâu bölgesine de yayılan bir genel grevle sarsıldı" denildi.

4 Ocak'ta salı günü ABD'li Chevron enerji tekelinin hisselerinin çoğunluğuna sahip olduğu Tengizchevroil şirketinde çalışan petrol işçilerinin, katılımın yüzde 75'e ulaştığı bir grev gerçekleştirmesinin önemine değinilen açıklamada, "Burası, geçen yıl aralık ayında 40 bin işçinin işten çıkarıldığı ve yeni bir dizi işten çıkarmanın planlandığı yeri. Daha sonra gün boyunca Aktobe ve Batı Kazakistan ile Kızılorda bölgelerinin petrol işçileri tarafından desteklendiler" denildi.

Açıklamada "Ayrıca, aynı günün akşamı Karaganda bölgesinde ArcelorMittal Temirtau şirketinin maden işçilerinin grevleri başladı ve ülkenin tüm madencilik endüstrisinde genel bir grev olarak kabul edilebilecek şekilde Kazakhmys şirketi bakır dökümcüleri ve maden işçilerinin grevleri başladı. Ve burada da maaşların yükseltilmesi, emeklilik yaşının düşürülmesi, sendikal örgütlenme ve grev hakkı talepleri öne sürülüyor" bilgileri de verildi.

Salı günü aynı zamanda Atırâu, Uralsk, Aktyubinsk, Kızılorda, Taraz, Taldikorgan, Turkestan, Çimkent, Ekibastuz'da; Almatı bölgesindeki şehirlerde ve Almatı'da süresiz mitinglerin başladığı belirtilen açıklamada 4-5 Ocak gecesi bütün sokakların dolduğu belirtildi. Polisle göstericilerin çatışması sonucunda şehir yönetim binasının geçici olarak ele geçirildiği ve bunun üzerine Cumhurbaşkanı Kasım Cömert Tokayev'in olağanüstü hal ilan ettiği kaydedildi.

Yeniçağ gazetesi manşetinde aşağıdaki açıklama yapıldı.,

"İnanılır gibi değil ama Kazakistan Cumhurbaşkanı halkına Rusça seslendi: İkaz edilmeden öldürülecekler Kazakistan Cumhurbaşkanı Kasım Cömert Tokayev, Rusça yaptığı halka sesleniş konuşmasında "Terörle mücadelemizde destek olan KGAÖ üye devlet başkanlarına özellikle Rus Devlet Başkanı Putin'e teşekkür ediyorum" dedi

ABD Dışişleri Bakanı Antony Blinken, Cuma günü yaptığı açıklamada Kazakistan'da devam eden olağanüstü hâl dolayısıyla endişeli olduğunu belirtti ve "ABD'nin Kazakistan'a giden Rusya öncülüğündeki askerlerle ilgili soru işaretleri var" diye konuştu.

Blinken, "Yakın tarih bize gösteriyor ki Ruslar bir kere evinize girince, geri çıkarmak çok zor olabilir" dedi ve ekledi:

"Kazak kolluk kuvvetlerinin protestolarla hukuka uygun, protestoculara saygılı ve orantılı bir şekilde başa çıkma kapasitesi olduğunu düşünüyorum.

"Bu yüzden neden dışardan yardım isteme ihtiyacı duydukları net değil. Daha fazla bilgi edinmeye çalışıyoruz."

Rusya: ABD evinize girince hayatta kalmak zordur

Rusya Dışişleri Bakanlığı ise bu açıklamaya "ABD evinize girdiğinde hayatta kalmak, tecavüze uğramamak ve soyulmamak zordur" diye yanıt verdi.

Açıklamada "Bu davetsiz misafirleri kapılarının eşinde bulan Kuzey Amerika yerlileri, Koreliler, Vietnamlılar, Iraklılar, Panamalılar, Yugoslavlar, Libyalılar, Suriyeliler ve daha çok sayıda şanssız insanın ekleyecek çok şeyi var" ifadeleri yer aldı.

Şu an için olayların bastırılması iyi bir gelişmedir. Kazakistan halkı çok dikkatli davranmalı her türlü zorluğa karşı devlet kurumlarına karşı yapılan saldırıları destek vermemeli sağduyulu hareket etmelidir. Yoksa bu devleti mumla arayacaklardır.

Sovyetler Birliğinden bağımsızlığını kazanan devletler maalesef kominizim döneminden kaynaklanan bazı antidemokratik uygulamaları bırakamadılar. Türk Cumhuriyetleri kendi halklarının sorunlarını çözmeye çalışmalı. Üretimi arttırarak vatandaşlarının maddi refah seviyesini yükseltmelidirler. İşsizlik sorununu çözmelidirler. Yurttaşlarının üzerinden her türlü baskıyı kademeli olarak kaldırmaları bu tür olayların kolayca kışkırtılmasını önleyecektir.

Her türlü yıkıcı bölü Selefî ve Komünist oluşumlar takip altına alınarak örgütlenme faaliyetlerine son vermelidirler.

Devlet memurlarının ve özellikle güvenlik güçlerinin özlük hakları ve ekonomik sorunları çözülmelidir. Vergi borcu olanlara af çıkarmalı ve bazı vergilerde indirim yapılmalıdır.

İşsizlik ve Halkın ekonomik sorunları çözülmeli. Böylece halkın kışkırtılarak kitlesel olarak meydanlara dökülmesinin önü alınmış olur.

Türkiye Türk Cumhuriyetlerinin güvenlik güçlerine bu olayların önlenmesi için bilgi birikimini aktararak gerekli eğitimi vermelidir.

Kazakistan ve Türk Devletleri kendi menfaatlerini göz önünde bulundurarak Rusya, ABD ve Çin'le ilişkilerini dikkatli ve dengeli yürütmelidirler.

Türk devletleri ve halkları arasındaki kültürel, ekonomik ve askeri ve güvenlik alanındaki ilişki ve yardımlaşma faaliyetleri artırılmalıdır.

İstisnalar kaideyi bozmaz aşağıdaki atasözümüzle yazımızı bitiriyoruz.

Türkün Türk'ten başka dostu yoktur.

ÜLKÜTEK